

در گذشتگان

آیه الله وحیدی

فقیه معظم حضرت آیت الله آقای حاج سید محمد وحیدی شبستری، یکی از علمای مشهور و مراجع حوزه علمیه قم به شمار می رفت. معظم له در ماه رجب ۱۳۳۵ ق (۱۲۹۵ ش) در بیت علم و تقوا و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج سید رضی الدین (فرزند حاج سید محمد فرزند آیت الله علامه حاج سید اسماعیل شبستری) از علمای شبستر بوده و جدش آیت الله العظمی حاج سید اسماعیل، از شاگردان آیات عظام: صاحب جواهر و شیخ حسن کاشف الغطاء و دارای اجازه از آن دو بوده و قبرش هم اینک در شبستر، مزار خاص و عام است.

معظم له، پس از فراگیری خواندن و نوشتن در ۱۲ سالگی به یادگیری ادبیات پرداخت و در ۱۵ سالگی، به تبریز رفت و در مدرسه طالبیه ساکن شد. در سال ۱۳۵۳ ق، به قم آمد و به فراگیری سطوح عالیّه نزد آیات عظام: شیخ محمد علی حایری قمی، سید محمد تقی خوانساری و میر سید علی یشربی کاشانی پرداخت و همزمان فلسفه، کلام و عرفان را از حضرات آیات: شیخ مهدی مازندرانی، میرزا آقادهقان و میرزا محمد علی شاه آبادی فرا گرفت. پس از فراغت از

سطوح، یکسره به درس خارج فقه و اصول آیت الله حاج سید محمد حجت کوهکمری حاضر شد و به مدت ۸ سال بهره های فراوان برد. در سال ۱۳۶۳ ق، بنا بر دعوت مکرر مردم زادگاهش و دستور آیت الله حجت، به شبستر بازگشت و قریب ده سال در آن سامان به خدمات بزرگ علمی و دینی پرداخت و پس از بازگشت به حوزه علمیه قم نیز، مردم شهرش را از یاد نبرد و نزدیک چهل سال، در ایام تعطیل حوزه به آذربایجان مسافرت می نمود و در شهرهای شبستر و میاندوآب و مناطق اطراف، به تأسیس مدارس و مساجد و حسینیه های بسیار اقدام می فرمود. معظم له، در سال ۱۳۷۲ ق به حوزه علمیه قم بازگشت و به تدریس خارج فقه و اصول و نیز شرکت در درس آیت الله العظمی بروجردی پرداخت. پس از وفات آیت الله بروجردی (۱۳ شوال ۱۳۸۰ ق) رساله عملیه اش به چاپ رسید و بخشی از شهریه حوزه را بر عهده گرفت و مدرسه وحیدی (همراه با کتابخانه ای بزرگ) را بنیاد نهاد. معظم له از استادش آیت الله حجت و آیت الله سید ابوالحسن اصفهانی اجازه اجتهاد داشت و در نشر مذهب اهل بیت در استان های آذربایجان غربی و کردستان کوشش بسیار می نمود و همواره مبلغین بسیار به آن سامان می فرستاد و بنا بر دستورشان، مساجد و حسینیه های فراوان در شهرها و روستاهای آن دو استان، بنیاد نهاده شد. با آغاز نهضت اسلامی، فقیه فقید نیز همگام با دیگر مراجع تقلید به سخنرانی و صدور اعلامیه ها و پیام های متعدد پرداخت، که مجموعه آنها در کتابی گرد آمده است. به زیارت جامعه کبیره و عاشورا علاقه فراوان و تقید به قرائت داشت و بر زیارت جامعه شرحی نگاشت.

برخی از تالیفات معظم له، عبارتند از:

۱. توضیح المسائل.
 ۲. مناسک حج.
 ۳. حاشیه عروة الوثقی.
 ۴. حاشیه منهاج الصالحین.
 ۵. مجمع المسائل (استفتائات).
 ۶. اللئالی المتظمه فی المسائل المستحدثة.
 ۷. الهدایة الی مسائل الاجارة.
 ۸. الوجیزة النافعة فی احکام القضا و الشهادة.
 ۹. تحفة الولاية فی احکام الفصا و الذیات.
 ۱۰. التقد و التفریعات فی الحدود و التعزیرات.
 ۱۱. الفلاح فی مسائل النکاح.
 ۱۲. مستمکات الاحکام (در استثنائات احکام در ابواب مختلف فقه).
 ۱۳. الولاية الساطعة فی شرح زیارة الجامعة.
 ۱۴. كشف السترة عن وجه الغیبة.
 ۱۵. احقاق عقائد الشیعة.
 ۱۶. شرح زیارت جامعه کبیره.
 ۱۷. ردود عقائدية.
 ۱۸. الموجز (در بیان مسائل اقتصاد اسلام).
 ۱۹. حاکمیت پیرامون خاتمیت و رفع شبهات.
 ۲۰. پیام انقلاب (مجموعه اعلامیه ها، سخنرانی ها و مصاحبه ها پیرامون انقلاب اسلامی از سال ۴۰ تا ۱۳۶۰).
- و کتابهای مخطوط ایشان، عبارت است از:
۱. تفسیر قرآن کریم (تا جزء پنجم).
 ۲. ترجمه و شرح خصال صدوق.
 ۳. پنجاه مجلس.
 ۴. اجوبة المسائل الارومية.
 ۵. شرح وسیلة النجاة (اجتهاد و تقلید، و طهارت).
- نیز از آثار ماندگارش در قم بنای حسینیه قائم - علیه السلام - است.
- سرانجام آن فقیه بزرگوار پس از ۸۵ سال زندگی، در روز چهارشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۴۲۱ ق (۲۲ تیر ماه ۱۳۷۹ ش) بدرود حیات گفت و پیکر پاکش با حضور هزاران نفر، صبح پنجشنبه تشییع و پس از نماز آیت الله سید موسی شیرازی زنجانی بر آن، در مسجد بالا سر حرم حضرت فاطمه معصومه - سلام

اللّه علیها - به خاک سپرده شد و مراسم تجلیل از مقام علمی اش تا مدت ها ادامه یافت .

*

استاد ادیب

۱۶ . الایمان و العلم الحدیث .
استاد فقید، پس از ۸۰ سال زندگی در روز دوشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۴۲۱ق (۲۷ تیرماه ۱۳۷۹ش) بدرود حیات گفت و پس از تشییع در خور و شایسته، در قبرستان باغ بهشت قم، به خاک سپرده شد .

*

آیه الله شیرازی

حضرت آیت الله آقای حاج شیخ ابوالحسن شیرازی، یکی از فقه‌های بزرگ مشهد مقدس به شمار بود . معظم له، به سال ۱۳۲۶ق در یکی از روستاهای «داراب» زاده شد و پس از یادگیری خواندن و نوشتن، در اوآن نوجوانی (۱۶ سالگی) به تحصیل علوم دینی روی آورد و در داراب و اصطهبانات، مقدمات و ادبیات و سطوح را فرا گرفت . در ۱۹ سالگی (۱۳۴۵ق) به شیراز آمد و نزد حضرات آیات : سید عبدالله شیرازی و سید نورالدین شیرازی به فراگیری سطوح عالیّه پرداخت، و نزد میرزا محمدعلی حکیم شیرازی (شرح تجرید) و شیخ عبدالکریم (شرح منظومه)، علوم حکمی و عقلی را آموخت . در سال ۱۳۴۹ق، رهسپار مشهد مقدس شد و در محضر حضرات آیات : میرزا مهدی اصفهانی (خارج فقه و اصول و تفسیر)، آقا بزرگ حکیم (خارج شواهد الربوبیه) و میرزا مهدی شهیدی (اسفار) زانوی ادب به زمین زد و بهره‌های فراوان بُرد . سپس در سال ۱۳۵۴ق، با تحمّل مشکلات فراوان به نجف اشرف مهاجرت کرد و سالیان فراوان در درس حضرات آیات عظام : شیخ محمدکاظم شیرازی، آقا ضیاء عراقی، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، سید ابوالحسن اصفهانی و سید عبدالهادی شیرازی حاضر شد و بنیه علمی خویش را استوار ساخت، و همزمان به تدریس سطوح عالیّه و خارج فقه پرداخت . در

دانشمند محترم، حاج محمدحسین ادیب حایری، در سال ۱۳۴۱ق در کربلا زاده شد . پس از اخذ دیپلم به تدریس در مدارس ابتدایی شهر حلّه و مدیریت مدارس کربلا روی آورد و همزمان علوم دینی را از حضرات حجج اسلام : شیخ جعفر رشتی، شیخ حسن حایری، شیخ محمد خطیب و شیخ علی فرزندی، آموخت و پس از آن به نجف اشرف مهاجرت کرد و در درس های فقه و اصول آیت الله العظمی خوبی حاضر شد و علاوه بر تحصیل، به تألیف کتاب ها و مقالات بسیار (در مجلات دینی و ادبی عراق) پرداخت . پس از چند سال، بر اثر فشار حزب بعث عراق به تهران و سپس به قم آمد و به خدمات دینی و علمی خود ادامه داد .

برخی از آثار چاپ شده وی، عبارتند از :

- ۱ . المنتظر علی ضوء الحقایق .
- ۲ . منهج التریبه عند الامام الصادق (ع) .
- ۳ . زینب اخت الحسین (ع) .
- ۴ . الدین و الحیة .
- ۵ . المنتخب من احسن التخصّص .
- ۶ . الروابط الاجتماعیة فی الاسلام .
- ۷ . زینة الرجال (در حرمت ریش تراشی) .
- ۸ . الطواف : واجباته و ادعیته .
- ۹ . کیف تحجّ الی بیت الله الحرام؟
- ۱۰ . کیف تصلّی الیومیة؟
- ۱۱ . کیف تصوم رمضان؟
- ۱۲ . لمحات فی التریبه الاسلامیة .
- ۱۳ . مبادئ الدین و التهذیب .
- ۱۴ . المحمل فی الشیعة و معتقداتهم .
- ۱۵ . مکارم الاخلاق فی الشریعة .

حدود سال ۱۳۶۷ق به قم آمد و به تدریس مکاسب و کفایه مشغول شد و پس از چندی (۱۳۷۵ق)، به مشهد مقدس مهاجرت کرد و به تدریس و تألیف و بنیان نهادن مدارس علمیه پرداخت . معظم له، در جریان انقلاب اسلامی، فعالانه شرکت جست و علاوه بر همکاری و تقویت مبارزین و مخالفین رژیم و همفکری با روحانیت بیدار، به فعالیت های فرهنگی پرداخت و چند مدرسه علمیه برای خواران و برادران تأسیس کرد و نخستین راهپیمایی بانوان علیه رژیم ستمشاهی (در ۱۷ دی ۱۳۵۶) را سازماندهی کرد . وی در سال های اوج مبارزه، در صف مقدّم قرار داشت و اخذ امضای علمای مشهد در اعلامیه های ضد رژیم، بر عهده وی بود . پس از پیروزی انقلاب به امامت جمعه مشهد و نمایندگی مجلس خبرگان قانون اساسی و خبرگان رهبری برگزیده شد . فقید معظم از زندگی ساده و بی پیرایه و روحیه زهد و قناعت برخوردار بود و همین روح بلندش، او را از وابستگی به بیوت دور نگاه داشته بود . استاد علامه محمدتقی جعفری (ره) درباره وی می گفت : تبحر ایشان در فقه، به گونه ای است که قابل مقایسه با بسیاری از هم سلکان خود نیست . (مجله حوزه، ش ۱۷، آبان ۱۳۶۵، ص ۲۰) تالیفات معظم له عبارتند از :

- ۱ . توضیح المسائل ؛ ۲ . کتاب الزکاة ؛ ۳ . کتابی در معاد .
- وی، پس از عمری ۹۵ ساله، در روز دوشنبه ۱۷ مرداد ۱۳۷۹ (۶ جمادی الاول ۱۴۲۱ق) بدرود زندگی گشت و پیکر پاکش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله بهجت بر آن، در دارالزهد حرم مطهر حضرت امام رضا - علیه السلام - به خاک سپرده شد .

*

حجة الاسلام غفاری

حضرت مستطاب حجة الاسلام والمسلمین آقای حاج میرزا حسن غفاری تبریزی، یکی از افاضل دانشمندان حوزه علمیه قم به شمار می رفت . فقید سعید، در سال ۱۳۴۵ق (۱۳۰۵ش) در تبریز به دنیا آمد و پس از تحصیلات جدید به فراگیری علوم دینی روی آورد و ادبیات را از آقا شیخ علی اکبر نحوی و سطوح عالیّه را از آیات عظام : میرزا محمود دوزدوزانی، میرزا رضی مجتهد زنوزی، میرزا فتح شهیدی و میرزا

مهدی انگجی فرا گرفت و با علوم و فنون مختلف آشنا شد. سپس در سال ۱۳۶۵ ق، به حوزه علمیه قم مهاجرت نمود و در درس خارج فقه و اصول آیات عظام: بروجردی، نجفی مرعشی و سید محمد محقق داماد حاضر شد و پس از وفات آیت الله العظمی بروجردی، به آیت الله نجفی مرعشی پیوست و علاوه بر شرکت در بحث فقه معظم له، در جلسه لجنه «احقاق الحق» و هیأت استفتای آن مرجع فقید نیز شرکت مداوم داشت و به غیر از آن، به تدریس سطوح عالی نیز می پرداخت. در سال ۱۴۰۰ ق به تهران مهاجرت کرد و امامت جماعت مسجد «الزهراء» - علیها السلام - در «آریاشهر» و تدریس متون اسلامی در «جامعه الامام الصادق علیه السلام» را بر عهده گرفت و از رهگذر تدریس و تالیف و اقامه جماعت، خدماتی را به عالم دین، تقدیم نمود.

برخی از تالیفات وی، عبارتند از:

۱. شرکت در تدوین «ملحقات احقاق الحق».
۲. حدیث از نظر شیعه (چاپ شده).
۳. کاوشهای علمی: بررسی رجال و اسانید روایات اهل سنت در صحاح سته - که در نوع خود کتاب ارزنده ای است.
۴. تعیین مبانی المختلفة بین العلمین: شیخ انصاری و آخوند خراسانی.
۵. تقریرات درس فقه آیت الله بروجردی. سرانجام آن عالم خدمتگزار در ۷۵ سالگی به تاریخ ۲۰ جمادی الاولی ۱۴۲۱ ق (۳۰ مرداد ۱۳۷۹ ش) بدرود حیات گفت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

*

حجة الاسلام نصراللهی

استاد ارجمند و خطیب توانمند، حضرت حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد نصراللهی خراسانی، یکی از بزرگان خطبا و مدرسین مشهد مقدس به شمار می رفت.

فقید سعید در سال ۱۳۰۴ ش (۱۳۴۴ ق) در مشهد مقدس به دنیا آمد و پس از خواندن دروس جدید، به تحصیل علوم دینی روی آورد و در اوآن نوجوانی اش، در مدرسه علمیه نواب به همراه هم درس و هم بحث خویش - آیت الله ابوالقاسم خزعلی - به فراگیری ادبیات عرب نزد مرحوم عابدزاده پرداخت. سپس به قم آمد و سطوح عالی را نزد مرحوم آیت الله محقق داماد

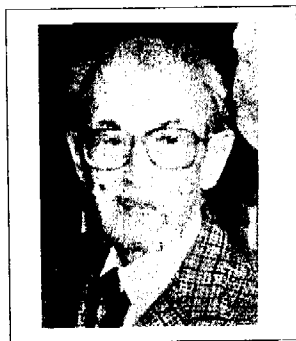
و حضرت امام خمینی فرا گرفت و پس از آن به درس خارج فقه و اصول آیات عظام: آقای بروجردی (۱۲ سال)، آیت الله حجت، حاج سید محمدتقی خوانساری و در آخر به درس فقه و اصول امام خمینی و فلسفه و تفسیر مرحوم علامه طباطبائی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. آنگاه به مشهد بازگشت و به تدریس علوم عقلی و نقلی و تبلیغ دین پرداخت و در این راستا علاوه بر زادگاهش هر ساله در ماه مبارک رمضان به شهرهای دیگر و کویت مهاجرت می کرد و مبانی دین را به همگان می آموخت. معظم له، بسیار فروتن و بخشنده بود و دستی گشاده، بیانی شیرین، طبعی روان و ذوق سرشار داشت و تا حد امکان به فکر گره گشایی از کار مردم و به ویژه طلاب بود. آثار قلمی اش عبارت است از:

۱. تقریرات درس فقه آیت الله بروجردی.
۲. تقریرات درس اصول امام خمینی.
۳. ترجمه «اثبات الهداة» شیخ حرّ عاملی، ۷ جلد (همراه با اصل و با همکاری آیت الله احمد جنتی)، چاپ شده.
۴. مجموعه شعر.

فقید سعید، پس از عمری ۷۵ ساله، در تاریخ چهارشنبه ۵ مرداد ۱۳۷۹ ش (۲۴ ربیع الثانی ۱۴۲۱ ق) در مشهد مقدس چشم از جهان فرو بست و پس از تشییع، در صحن حرم خواجه ربیع در خاک آرمید.

ناصرالدین انصاری

دکتر یحیی مهدوی

دکتر یحیی مهدوی، به سال ۱۲۸۷ در تهران دیده به جهان گشود. وی پس از سپری کردن دوران ابتدایی و متوسطه و خواندن جامع المقدمات، الفیه و سیوطی در منزل، وارد دارالفنون شد و موفق به کسب دیپلم

گردید. سپس تحصیلات عالی را در رشته ادبیات و فلسفه در دارالمعلمین پی گرفت و در سال ۱۳۱۰ پس از گرفتن لیسانس ادبیات و فلسفه برای ادامه تحصیل عازم فرانسه شد. درگذشت پدر در سال ۱۳۱۱ تأثیری در روند فراگیری علم و دانش وی نداشت.

استاد مهدوی با کوششی خستگی ناپذیر و عشق سرشار و علاقه وافر به یادگیری و دانش اندوزی موفق به گرفتن گواهینامه های عالی متعددی از دانشگاه های خارج از کشور شد؛ از جمله:

۱. گواهینامه عالی «ریشه شناسی زبان عربی» از دانشگاه استراسبورگ، سال ۱۹۳۲.
 ۲. گواهینامه عالی «تحقیقات ایرانی» از دانشگاه استراسبورگ، سال ۱۹۳۲.
 ۳. گواهینامه عالی «روان شناسی» از دانشکده مون پلیه، سال ۱۹۳۳.
 ۴. گواهینامه عالی «روان شناسی و آموزش و پرورش» از دانشگاه پاریس، سال ۱۹۳۵.
 ۵. گواهینامه عالی «علم اخلاق و علم الاجتماع» از دانشگاه پاریس، سال ۱۹۳۵.
 ۶. گواهینامه عالی «فلسفه عمومی و منطق» از دانشگاه پاریس، سال ۱۹۳۷.
 ۷. گواهینامه عالی «روانشناسی» از دانشگاه پاریس، سال ۱۹۳۷.
- در سال ۱۳۱۹ در شورایی با حضور آقایان مرحوم دکتر سید ولی الله خان نصر، رئیس دانشکده ادبیات، و دکتر غلامحسین صدیقی استاد فلسفه، دکترای ایشان به تصویب شورای عالی وزارت فرهنگ رسید. استاد مهدوی در سال ۱۳۲۰ رسماً با عنوان دانشیار فلسفه، وارد خدمت دانشگاهی شد.

مسئولیت ها

۱. عضویت در شورای دانشگاه به مدت ۲۰ سال.
۲. شرکت در دومین کنگره بین المللی فلسفه در کلن، سال ۱۳۳۴.
۳. عضویت در هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس بین المللی تعلیم و تربیت، ژنو، سال ۱۳۴۲.
۴. ریاست هیئت مدیره جایخانه دانشگاه تهران.
۵. مدیر گروه فلسفه دانشگاه تهران، از سال ۱۳۴۲ تا بازنشستگی.
۶. عضو انجمن تألیف و ترجمه دانشگاه تهران.

استادیت

استاد مهدوی از سرچشمه های زلال علم

جهان گشود. پدرش آیت الله حاج سید مهدی فرزند آیت الله سید ریحان الله کشفی، فرزند علامه سید جعفر کشفی بوده است.

وی تحصیلات مقدماتی را در تهران و در مدرسه مروی پشت سر نهاد و پس از آن در سال ۱۳۲۷ ش به قم مهاجرت نمود و تحصیلاتش را پیش برد و پس از آن در درس خوارج آیت الله شیخ عبدالنبی عراقی شرکت کرد.

وی در سال ۱۳۳۱ به نجف اشرف سفر کرد و از محضر آیات عظام: خوئی، سید نصرالله مستنبط، میرزا هاشم آملی، سید یحیی یزدی و میرزا باقر زنجانی استفاده نمود. معظم له بعد از اتمام تحصیلات خود در فقه و اصول و رسیدن به مرتبه اجتهاد، به تهران بازگشت و در درس فلسفه آیت الله آقای حاج سید ابوالحسن رفیعی قزوینی و علامه شعرانی و آیت الله میرزا احمد آشتیانی و در درس عرفان حکیم شیرازی و استاد الهی قمشه ای حاضر شد و در فلسفه از آیت الله رفیعی قزوینی اجازه دریافت کرد.

ایشان دارای اجازات متعددی از آیات عظام: سید یحیی یزدی، سید ابوالحسن رفیعی قزوینی، امام خمینی، خوئی و سید احمد خوانساری می باشد.

آثار قلمی ایشان حدود بیست جلد کتاب در فلسفه متعالیه و دیگر علوم اسلامی است که برخی از آنها عبارتند از:

۱. کنکاش عقل نظری؛
۲. چرا آینه ها نشان نمی دهند؟ (۴ ج)
۳. کتاب ناب در نقد آراء فلسفی و عرفانی گذشتگان از نظر عقلی و تأسیس یک مکتب جدید. (۲ ج)

سرانجام معظم له در سن ۶۸ سالگی، در روز دوشنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۷۹ (دهم صفر ۱۴۲۱ قمری) زندگی را وداع گفت و پس از تشییع در تهران و قم و نماز آیت الله جوادی آملی، در قبرستان باغ بهشت سر به تیره تراب نهاد.

*

آیه الله سید محمد تقی کشفی

آیت الله آقای حاج سید محمد تقی کشفی (ره) از ائمه جماعات و علمای تهران به شمار می رفت. ایشان در سال ۱۳۰۴ شمسی در بروجرد در بیت علامه بزرگوار آیت الله سید جعفر کشفی دیده به جهان گشود.

۴. فهرست نسخه های مصنفات ابن سینا، سال ۱۳۳۸.

۵. تصحیح ترجمه قصه های قرآن، سال ۱۳۳۸.

۶. قصص قرآن مجید، سال ۱۳۴۷.

۷. مابعدالطبیعه، سال ۱۳۴۷، (ترجمه).

۸. فلسفه عمومی یا مابعدالطبیعه، سال ۱۳۷۰، (ترجمه).

۹. هفتاد مقاله، ۲ جلد، سال ۱۳۷۰-۱۳۷۱ (با همکاری ایرج افشار).

۱۰. نگاهی به پدیدارشناسی و فلسفه های هست بودن (ترجمه).

۱۱. منادولوژی از لایب نیتس، سال ۱۳۷۵.

۱۲. شکاکان یونان، سال ۱۳۷۶.

۱۳. تاریخ فلسفه قرون وسطی، سال ۱۳۷۶، (ترجمه و تلخیص). (برای اطلاع بیشتر، ر. ک: مهدوی نامه، به اهتمام حسن سید عرب و علی اصغر محمدخانی، انتشارات هرمس، ۱۳۷۸)

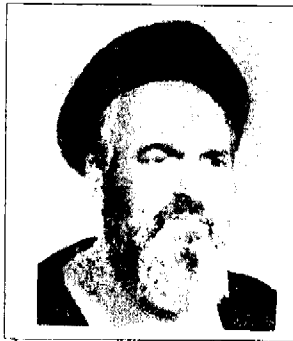
استاد مهدوی از ابتدای راه اندازی دوره دکتری فلسفه که به همت خود ایشان تأسیس شده بود، به تدریس در آن دوره مشغول شد.

وی پس از عمری تلاش و درخششی سبز در مهر ۱۳۵۲ بازنشسته شد. نام دکتر مهدوی در زمره نخستین آموزگاران خردورزی و فلسفه رسمی در عصر اخیر همیشه ماندگار خواهد بود.

وی در سن ۹۲ سالگی حیات را بدرود گفت و در صبح گاه روز ۲۶ تیرماه ۷۹ بر روی دستان اساتید و دانشجویان و مردم قدرشناس تهران تشییع شد.

یادالله جتیی

آیه الله سید محمد رضا کشفی

فیلسوف بزرگوار، آیت الله حاج سید محمد رضا کشفی (ره) در سال ۱۳۱۱ شمسی در تهران و در خانواده ای روحانی دیده به

و دانش بسیار نوشید و حتی برای طلب علم به دیگر کشورها و ممالک سفر کرد. از اساتید ایشان می توان بدیع الزمان فروزانفر، میرزا عبدالعظیم خان قریب، مسعود کیهان و میرزا کاظم خان شیمی را نام برد.

شاگردان

دانشجویان بسیاری مستقیم یا غیر مستقیم خوشه چین خرمن علم و دانش استاد مهدوی بودند؛ از جمله:

۱. دکتر احمد احمدی

۲. دکتر غلامرضا اعوانی

۳. دکتر نصرالله پورجوادی

۴. دکتر محسن جهانگیری

۵. دکتر غلامعلی حداد عادل

۶. دکتر علی مراد داوری

۷. دکتر رضا داوری

۸. دکتر جلال الدین مجتوی

۹. دکتر میر عبدالحسین نقیب زاده

۱۰. دکتر فاطمه مظاهری

۱۱. دکتر مهتاب مستعان

۱۲. دکتر محمد رضا شفیع کدکنی

۱۳. دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی

۱۴. دکتر سید جعفر شهیدی

۱۵. دکتر علی شیخ الاسلام.

سجایای اخلاقی

«استاد دکتر مهدوی گذشته از مقام علمی، مثل اعلای فضایل اخلاقی است. مجموعه مکارم است. رعایت اعتدال در گفتار و کردار، اهتمام شدید در نشر علم و فضیلت و حقیقت، تواضع جبلی توأم با وقار و متانت، محبت و شفقت نسبت به دیگران، گره گشایی از کارهای فرو بسته، دفاع از حق و حقیقت، صدق و صفا و حیا و امانت، مراقبت بی حد در ارزشیابی کارهای تحقیقی دانشجویان، دقت شدید در نمره دادن، تشویق دانشجویان ممتاز و حمایت از آنان، ورقی است از کتاب مکارم ایشان». (مهدوی نامه، ص ۹).

آثار

۱. جامعه شناسی یا علم الاجتماع، سال ۱۳۲۲.

۲. شناخت روش علوم یا فلسفه علمی، سال ۱۳۲۳، (ترجمه)

۳. مصنفات افضل الدین محمد مرقی

کاشانی، سال ۱۳۳۱-۱۳۳۷، (با همکاری

مجتبی مینوی)